

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף מט

תני רבה בר בר חנה קמיה דרב: כבשי עצרת ששחט אותם לשם אילים של עצרת, (דהיינו שאמר בפיו 'הריני שוחט אותם לשם אילים'), הם כשרים, אבל לא עלו ל'בעלים' (כלומר לציבור) לשום חובה, וצריך להביא כבשים אחרים. בגלל שהכבשים הם קרבן שלמים, והוא חשב לשחוט אותם לשם אילים שהם קרבן עולה.

אמר ליה רב - עלו ועלו: רב חולק וסובר שהם כן עלו לשם חובה.

אמר רב חסדא: מסתכרים דבריו של רב, במקרה שהכהן היה סבור שהקרבן הזה הוא אילים, והוא שחט אותם לשם כבשים. שאז למרות שלפי מחשבתו הוא שחט את הקרבן 'שלא לשמה', אבל באמת זה כן היה לשמה, כי הכבשים נשחטו לשם כבשים. ולכן הם עלו לשם חובה.

אבל אם הוא היה סבור שהקרבן אילים ושחט אותו לשם אילים, הקרבן לא עלה לשם חובה, כי הכבשים נשחטו שלא לשמה. ולמרות שאם היה יודע שאכן מדובר בקרבן כבשים הוא לא היה חושב לשם אילים, בכל אופן יש כאן מחשבת שלא לשמה, כי גם 'עקירה בטעות היא עקירה'.

ורבה אמר עקירה בטעות לא היא עקירה: רבה חולק על רב.

אמר רבה ומותבין אשמעתי: אני מקשה על דברי שאמרתי שעקירה בטעות אינה עקירה, מהמשנה בגיטין.

הכהנים שפיגלו במקדש: כהנים שחשבו מחשבת פיגול בשעת עבודת הקרבן, דהיינו שחשבו להקטיר או לאכול ממנו לאחר זמנו, ובכך פסלו את הקרבן. אם פיגלו בו במזיד חייבים לשלם לבעלים את דמי הקרבן.

מדייקת הגמרא: **הא שוגגין פטורין.**

ותני עלה פיגולן פיגול: ונאמר על כך בברייתא שמחשבת הפיגול של הכהנים הועילה לפגל את הקרבן, והיינו בין במזיד ובין בשוגג.

היכי דמי? באיזה מקרה מדובר שהם פיגלו את הקרבן בשוגג? אם מדובר שהכהן ידע שהקרבן הוא חטאת והוא חשב בו לשם שלמים, האם זה שוגג? הרי זה מזיד! אלא מדובר שהכהן חשב שזה קרבן שלמים ושחטו לשם שלמים, ולמרות שהוא טעה בזה כי באמת הקרבן הוא חטאת, הרי זה פיגול. מוכח שעקירה בטעות היא עקירה!

דחיי: אמר ליה אביי: מדובר שהכהן ידע שזה חטאת והוא חשב בו לשם שלמים, אך עשה זאת בשוגג כי הוא חשב שמותר לחשוב לשם קרבן אחר.

קושיא: מתיב ר' זירא: למדנו לעיל (בתחילת המסכת) ר' שמעון סובר שכל מנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות ועלו לבעלים לשום חובה, בשונה מזבחים שנסחטו שלא לשמן שלא עלו לבעלים לשם חובה. וזאת כי אין המנחות דומות לזבחים.

כי העשייה של כל מנחה שונה מחברתה, ולכן מעצם העבודה במנחה מוכח שהוא שיקר כשאמר שעושה את העבודה לשם מנחה אחרת. ומחשבה שניכר שהיא שיקר אינה 'מחשבה'. כגון שקמץ מנחת 'מחבת' (המטוגנת בכלי שטוח והיא נהיית קשה), ואמר שקומץ אותה לשם מנחת 'מרחשת' (המטוגנת בכלי עמוק והיא רכה). או שקמץ מנחת חוטא או סוטה שהיא 'חריבה' כלומר יבשה ללא שמן, ואמר שקומץ אותה לשם מנחה אחרת שהיא כלולה בשמן. במקרים אלו מתוך העבודות במנחה עצמה מתברר שהוא שיקר בדבריו.

אבל בזבחים לא ניכר האם שיקר כשאמר ששוחט את הקרבן האחד לשם קרבן אחר. וכן אם אמר זאת בקבלה של דם הקרבן או בזריקה של הדם. כי שחיטה אחת שווה לכולן, וכן זריקה אחת לכולן, וכן קבלה אחת לכולן. עד כאן הברייתא.

היכי דמי? איך מדובר? אם הוא ידע שזו מנחת מחבת ובכל אופן הוא קמץ אותה לשם מרחשת, מה מועיל שמעשייה של המנחה מוכיחים עליה שהיא מחבת? והרי מחשבתו שלא לשמה מקלקלת את הקרבן. אלא מדובר במקרה שהוא סבר בטעות שזו מנחת מרחשת והוא קמץ אותה לשם מרחשת, ובאמת הוא טעה בזה

כי היא מחבת. ומכיון שמעשיה מוכיחים עליה שהיא מחבת, מחשבתו אינה מועילה. ומשמע שדוקא כאן מחשבתו אינה מועילה. אבל בזבחים שמעשה הקרבן אינו מוכיח עליו, מחשבה בטעות כן מועילה לקלקל את הקרבן. מוכח שעקירה בטעות כן הויה עקירה!

תירוץ: אמר ליה אביי: באמת מדובר שהוא ידע שזו מנחת מחבת והוא קמץ אותה לשם מרחשת, ובכל אופן מחשבתו אינה מקלקלת את הקרבן. כי רבא הולך בזה לשיטתו, שדוקא מחשבה שאינה ניכרת כשקר פוסלת את הקרבן, אבל מחשבה הניכרת כשקר אינה פוסלת. ולכן במנחות שמעשה המנחה מוכיח שהמחשבה שקר, המחשבה לא פוסלת. מה שאין כן בזבחים שמהחשבה לא ניכרת כשקר, היא פוסלת.

משנה: תמידין: שני כבשים שמקריבים לעולת התמיד, אחד בבוקר והשני בין הערביים. **התמידין לא מעכבים את המוספין:** שאם הקריבו את המוספין ולא הקריבו את קרבן התמיד הרי הם כשרים. **ולא המוספין מעכבין את התמידין:** שאם לא הקריבו את המוספין אין זה מעכב את הקרבת קרבן התמיד של בין הערביים.

ולא המוספין מעכבין זה את זה: כגון שבת ראש חודש, שמוספי שבת לא מעכבים את מוספי ראש חודש, וכן להיפך.

לא הקריבו כבש לעולת התמיד בבוקר, יקריבו כבש לעולת התמיד בין הערבים.
אמר ר' שמעון אימתי יכולים להקריב כבש בין הערביים אם לא הקריבו בבוקר, **בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין ולא הקריבו כבש בבוקר לא יקריבו בין הערבים.**

קטורת: בכל יום היו מקטירים קטורת במשקל מנה על מזבח הזהב שבהיכל, מחציתו בבוקר ומחציתו בין הערביים.

לא הקטירו קטורת בבוקר, יקטירו בין הערבים: הצי מנה. **אמר רבי שמעון וכולה היתה קריבה בין הערבים:** אם לא הקטירו קטורת בבוקר, היו מקטירים את כל המנה בין הערביים. **שאינ מחנכין (= חונכים) את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים של מנה שלם ובין הערביים,** ויבואר בגמ'.

גמרא: שאלה: **בעא מיניה ר' חייא בר אבין מרב חסדא:** ציבור שאין להם מספיק כבשים גם לתמידים וגם למוספים, מה קודם למה?

הגמ' מבררת: היכי דמי? איך מדובר? אם מדובר שצריך להקריב היום גם תמידים וגם מוספים, פשוט שתמידים קודמים, כיון שתמיד הוא גם 'תדיר' (= בכל יום) וגם 'מקודש' דהיינו שהוא קדוש יותר ממוסף שהרי הוא קרב לפניו.

אלא תמידין דלמחר ומוספין דהאידינא: אלא הספק הוא במקרה שיש להם בשבת רק שני כבשים (חוץ משני הכבשים של התמיד), והספק הוא האם יקריבו היום את שני הכבשים למוספים ובכך לא ישאר להם כבשים לצורך תמיד של מחר, או שלא יקריבו היום מוספים ובכך יהיו להם כבשים לצורך תמיד של מחר.

צדדי הספק: תמידין עדיפי שכן תדיר, או דלמא מוספין עדיפי דהוו להו מקודש: האם תמידים עדיפים כיון שהם 'תדיר', ולכן ישאיר את שני הכבשים לתמיד של מחר, או שמא מוספים עדיפים כיון שהם 'מקודש', דהיינו שאת המוספים יקריבו היום אבל את התמידים לא יקריבו היום אלא רק מחר, ולכן יקריב את שני הכבשים היום למוסף.

תשובה: אמר ליה תניתוה: למדנו במשנתנו - 'התמידין אין מעכבין את המוספין, ולא המוספין מעכבין את התמידין, ולא ~~את~~ המוספין מעכבין זה את זה'.

היכי דמי: ובמה מדובר? אם מדובר שיש להם תמידים ומוספים, ומה שאמרה המשנה שהם לא מעכבים זה את זה הכוונה שהוא יכול להקדים איזה מהם שרוצה, כלומר שיכול להקריב תמידים תחילה או מוספים תחילה, זה אי אפשר לומר! שהרי למדנו בבבלייתא שתמיד של שחר קרב ראשון, שנאמר **"וְעֶרְבָּ עָלֶיךָ הָעֶלֶה"**, ואמר רבא **"הָעֶלֶה"** משמע שעולת התמיד היא קרבה ראשונה.

אלא פשיטא דלית ליה: אלא פשוט שמשנתנו עוסקת במקרה שאין להם מספיק כבשים, אלא או רק לתמידים או רק למוספים, ועל זה אמרה המשנה שיקריבו מה שהם רוצים.

ואי דיומיה אמאי, תדיר ומקודש תדיר עדיף: ואם מדובר בתמידים ומוספים של אותו יום מדוע יכולים להקריב מה שרוצים, והרי התמיד הוא 'תדיר ומקודש' והוא קודם למוספים.

אלא לאו דלמחר, וקתני אין מעכבין זה את זה, אלמא כי הדדי ניהו: אלא בהכרח שמדובר בתמידים של מחר (= שיש להם שני כבשים חוץ משני הכבשים של התמיד, והספק הוא האם יקריבו היום את המוספים ובכך לא ישאר להם כבשים לצורך תמיד של מחר, או שלא יקריבו היום מוספים ובכך יהיו להם כבשים לצורך תמיד של מחר) שאין להם את העדיפות של 'מקודש', והמשנה אמרה שאינם מעכבים זה את זה, נמצא א"כ שתמיד של מחר שהוא 'תדיר' לבד, ומוסף שהוא 'מקודש' לבד מעלתם שווה, ויקריב מה שהם רוצים!

דחייה: אמר ליה אביי: אפשר לומר שמשנתנו עוסקת במקרה שיש להם כבשים גם לתמידים וגם למוספים, וכוונת המשנה שיכול להקריב תמידים תחילה או מוספים תחילה, ומה ששאלת שהרי למדנו בבביתא שהתמיד של שחר קרב ראשון, זו אינה קושיא, כיון שכוונת הבביתא שיש מצווה להקדים את התמיד של שחר, אבל אם עבר והקריב את המוספים לפני התמידים אין הדבר מעכב.

בלשכת הטלאים שבמקדש היו טלאים מבוקרים, כלומר שבדקו אותם שאין בהם מום.

ת"ש: למדנו במשנה במס' ערכין - אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים, כדי שיהיה מספיק טלאים לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה. ע"כ המשנה שם. לכאורה כוונת המשנה שצריך ששה טלאים שמא יצא ראש השנה ביום חמישי ושישי, ובכך יספיקו ששת הטלאים לר"ה ולשבת הסמוכה (שני טלאים בכל יום).

היכי דמי: איך מדובר שם? אי אפשר לומר שמדובר שיש להם מספיק טלאים לתמידים ולמוספים, שא"כ צריך שיהיו בלשכה 22 טלאים (= שש תמידים ושש עשרה מוספים של שלושה ימים), אלא צריך לומר שמדובר שאין להם מספיק טלאים, ועל זה אמרה המשנה שלא יפחתו מששה טלאים מבוקרים בלשכה לצורך התמידים בלבד (= שני תמידים בכל יום לשלושה ימים), משמע שתמידים עדיפים ממוספים!

דחייה: לא, לעולם דאית ליה: באמת מדובר שיש להם מספיק כבשים, וכוונת המשנה שם שלא פוחתים מששה טלאים מבוקרים בלשכה כדי שיהיו כולם מבוקרים ארבעה ימים לפני השחיטה, וזאת לפי שיש דין מיוחד בקרבן התמיד

שצריך לבקר אותו ממום ארבעה ימים לפני שחיטתו, וכיון שאי אפשר בר"ה ובשבת לקנות טלאים מבוקרים מהשוק לכן צריך שיהיו שם ששה טלאים מבוקרים, אבל למוספים לא צריך ביקור ממום ארבעה ימים.

ומני בן בג בג היא: והמשנה שם היא כדעת בן בג בג הסובר שקרבן התמיד טעון ביקור ממום ד' ימים קודם שחיטה, שנאמר לגבי קרבן התמיד **"תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ"**, ונאמר לגבי קרבן פסח **"וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה"**, ולומדים בגזירה שווה שכשם שקרבן פסח טעון ביקור ממום ארבעה ימים לפני שחיטתו (= מ"י ניסן עד יד' ניסן), כך קרבן התמיד טעון ביקור ממום ארבעה ימים לפני שחיטתו.

אמר ליה רבינא לרב אשי, הני ששה? שבעה הוו! דהא איכא דצפרא דתלתא בשבתא: מדוע יש רק ששה טלאים בלשכה, והרי צריך שבעה כבשים, שאם חל ראש השנה בימי חמישי ושישי ולאחריהם שבת, ובימים אלו אין מכניס טלאים אחרים לביקור, וא"כ מה יקריב מחר ביום ראשון בבוקר, והרי לא יספיק במוצאי שבת לחפש טלאים מבוקרים (אבל לתמיד של בין הערביים של יום ראשון ושל יום שני ושלשי, כבר יספיק ביום ראשון לחזר אחר כבשים שהם מבוקרים מלפני ד' ימים).

ולטעמיה: ולשיטתך, הרי אם נפרש שבאו כאן למנות את הצורך לשבת וראש השנה הרצופים, הרי כשעומד באמצע היום שלפני שלושת ימים הרצופים הרי צריך שמונה כבשים מבוקרים, שהרי יש את קרבן התמיד של בין הערבים של ערב שבת (שאחריה חל ראש השנה להיות ביום ראשון ושני), ואז כבר לא מכניסים כבש אחר לבקרו, ונמצא שחוץ מג' ימים אלו יש לנו עוד קרבן תמיד אחד שלפניהם ואחד בבקר שלאחריהם, וביחד צריך שמונה!

אמר לו: **הא לא קשיא:** שאכן מה שאמרנו שצריך שיהיו ששה טלאים מבוקרים בלשכה זה לאחר שהקריב בערב שבת בין הערביים, ולכן די בששה כבשים.

קושיא: **מכל מקום שבעה הוו:** שהרי צריך אחד לבוקר יום ראשון שלאחר ראש השנה?

תירוץ: **אלא תנא בעלמא קאי**: התנא שאמר ששה כבשים דיבר בזמן רגיל ולא בשבת וראש השנה רצופים, ומה שהוא אמר 'כדי לשבת וב' ימים טובים של ראש השנה' הוא סימן בעלמא לשיעור שצריך שיהיו שם ששה כבשים של ג' ימים, ולא משום שצריך דווקא לראש השנה.

דיקא נמי: שזה סימן בעלמא, שהוא אמר 'כדי' לשבת, ולא 'לשבת ולב' ימים טובים של ר"ה', 'כדי' משמע שזה סימן, דהיינו שצריך כמות כבשים הראויים לשיעור זה, ולא שהם ממש לצורך אותם ימים, והטעם שקבעו חכמים ששה כבשים, לפי שאם יקרב ולא ימצאו טלאים תחת הטלאים שנטלו היום וכן מחר, שיהיו מצויים להם טלאים כשרים לשלשה ימים, ובתוך כך יחפשו אחר טלאים מבוקרים.